

Milieuraad
Zwolle

Milieupraat

27e jaargang
Nummer 2

2

September 2022

Colofon

Loes la Faille
Carin van de Ploeg
Diet ter Stege
Leo Weterings
Hans IJzerman
Michiel van Harten

Opmaak

Marcel Lieverdink

*Wanneer toezending
van de Milieupraat,
niet langer op prijs
wordt gesteld,
kunt u dit melden bij
ons secretariaat.*

*Uw naam/adres en/of
e-mailgegevens zullen
vervolgens direct uit
onze administratie
verwijderd worden.*

Bezoekadres

Goertjesweg 3
8013 PA Zwolle

Telefoon

06-19869323

Internet links

info@milieuraadzwolle.nl
www.milieuraadzwolle.nl

Verhuisd naar de Nooterhof

Park blijft in groene handen

Per 30 juni droeg de Milieuraad 'formeel het stokje over' van de exploitatie van de Nooterhof, aan de nieuwe stichting Nooterhof. De Milieuraad verzorgde ruim 3 jaar tijdelijk beheer, met veel vrijwilligers. Het vrijwilligerswerk gaat in de nieuwe organisatie verder. Via het Nooterhofnetwerk blijft de Milieuraad, samen met IVN Zwolle, KNNV Zwolle, Zwolle Groenstad, Thales Zwolle, en Avifauna Zwolle nauw betrokken bij de toekomst van het park. Meer informatie over de nieuwe organisatie van de Nooterhof is te vinden op de nieuwe website www.nooterhof.nl

Intussen vond er veel onderhoud in het park plaats. En was er weer veel zomers bezoek. Vrijwilliger Frank bouwde een reusachtig insectenhotel. En er vonden weer allerlei groene activiteiten plaats. Het kantoor van de Milieuraad en de zaal voor de natuurorganisaties verhuisde naar nieuwe units in het park. Voor de Milieuraad is dat een terugkeer naar de plek waar de organisatie eerder al vele jaren 'woonde'.

Foto's: Carin van de Ploeg

Activiteitenkalender

Zondag 25 september 2022, van 13.00 -17.00 u:
Natuurlijk Zwolle- Natuurfestival met een groen hart
Zaterdag 29 oktober 2022, van 19.00-22.00 u: Zwolse Nacht van de Nacht

Meer info en activiteiten: www.nooterhof.nl

actief voor een natuurlijke leefomgeving

Waarmaken en waarnemen!

De bijzondere waarden uit het verleden – waaronder de biodiversiteit – zijn de ambities voor de toekomst van de stad. In Zwolle bestaat regelmatig overleg tussen de natuur- en milieuorganisaties en de gemeente. Het Natuurplatform Zwolle (NPZ) wil deze goede traditie voortzetten en graag kennismaken met nieuwe bestuurders.

Samen voor een waarde(n)volle toekomst

Eind mei reageerde het NPZ op het Coalitieakkoord van ChristenUnie - GroenLinks - D66 – CDA voor de komende vier jaar. Het NPZ vindt een aantal passages veelbelovend, maar de ambities zijn niet altijd duidelijk. Dit maakt het niet goed mogelijk de voortgang van dit coalitie akkoord te toetsen: "Duidelijke meetbare besluiten zijn nodig, en versterken het akkoord."

Ontwikkeling en bescherming

Het NPZ is blij te lezen dat economische groei niet het doel is, maar een evenwichtige sociale en fysieke ontwikkeling van de stad. Bij klimaatadaptatie worden meetbare ambities en indicatoren gemist: "De context dat we ons in een uitermate gevoelige delta bevinden, vraagt om veel meer urgentie en samenwerking." Een natuurwaardenkaart is onmisbaar voor een groenbeleidsplan en voor iedere gebiedsontwikkeling. Het gaat daarbij om het vaststellen van bestaande waarden en noodzakelijke mogelijkheden voor natuurherstel en vergroting van biodiversiteit. Met een natuurwaardenkaart is na te gaan of al vastgestelde gebiedsvisies voldoen aan de ambities van natuurherstel, vergroten van biodiversiteit en

waterkwaliteit. En om daadwerkelijk ruimte te bieden voor inbreng van bewoners, maatschappelijke organisaties en anderen.

Inwoners en bedrijven

Bij de warmtetransitie en de rol voor bewonersinitiatieven mist het Natuurplatform een gevoel van urgentie en regie door de gemeente. De aanpak met bedrijven en instellingen, onder meer wooncorporaties, blijft steken bij het intensiveren van de aanpak van het vorige gemeentebestuur. Concrete doelen ontbreken nog. Het Natuurplatform vindt de doelstelling 30 kg restafval per inwoner per jaar onhaalbaar bij de aanpak die nu wordt voorgesteld. De afvalstoffenheffing verhogen en spreken over belonen, is niet uit te leggen. Het gevolg hiervan is een perverse prikkel om restfractie te dumpen bij het gescheiden afval. Circulaire economie moet concreter worden uitgewerkt. Start nu met het volledig circulair aanbesteden, verzwaar de rol van de omgevingsdienst met het houden van meer milieuaudits op energie en afval.

Reactie op gebiedsvisie Nieuwe Veemarkt

Het Natuurplatform Zwolle (NPZ) stuurde begin juni een reactie aan de gemeenteraad om een bijdrage te leveren aan verdere groene verbetering van de plannen. Positief is het meenemen van ontwikkeling van een gezonde omgeving en meer biodiversiteit in de opdracht voor de Nieuwe Veemarkt. Onzekerheid blijft, want bouwen, bouwen, bouwen is een urgente behoefte. "De vraag is hoe dat te realiseren zonder ons 'ecologische huis' verder af te breken, maar juist herstellen."

Groene normen

Landelijke normen geven 75 m² groene openbare ruimte per woning voor nieuwbouw in bestaand stedelijk gebied. Bij 1.500 woningen in de Kamperpoort een oppervlakte van 112.500 m² openbaar groen! De bewoner zicht op 3 forse bomen, 30% van de oppervlakte van de buurt is groen en op 300 m loopafstand is een groene plek van minstens 1 ha: 10.000 m². 30% van 47 ha

Kamperpoort is 14,1 ha. Een ruime verdubbeling vergeleken met nu. De coalitiepartijen onderzoeken de mogelijkheid om voor iedere nieuwe inwoner een boom te planten. Met een huishouden van

Oppervlaktegebruik bebouwde kom in zes categorieën

2 personen per woning is dit voor Kamperpoort 3.000 nieuwe bomen.

Kwetsbare uitgangspunten

Het aanleggen van groene plekken betekent niet automatisch dat meer biodiversiteit wordt bereikt. Daarvoor moet aan meer voorwaarden worden voldaan. Groenfuncties voor spelen en bewegen, biodiversiteit en klimaatadaptatie zijn niet stapelbaar. Waar mensen verschijnen, verdwijnen dieren. Een gezonde leefomgeving vraagt dat planten en dieren zich kunnen ontwikkelen. Essentieel is een gezonde bodem, rijk bodemleven, voldoende humus, goede wateropname - sponswerking. Om biodiversiteit te vergroten gaat het Natuurplatform uit van bij voorkeur inheemse bloeiende vegetatie als nectarbron voor de insecten en vruchten voor vogels. Een aantrekkelijk beeld voor mensen is daaraan ondergeschikt. In de stad zijn meerdere plantvakken beplant met (prairie)grassen of coniferen die nauwelijks bijdragen aan biodiversiteit. Ook vraagt het NPZ biologisch geteeld plantgoed, niet behandeld met gif.

Natuurwaarneming

Tekst en foto: Carin van de Ploeg

De zomer is de tijd van warmte, weggaan en verre oorden zien en ontdekken. Maar vaak valt er in de eigen omgeving ook heel wat

te zien: zoals de stadsreus, een zweefvlieg van 2,5 cm groot die een fluwelen achterlijf lijkt te hebben en graag op de vlinderstruik komt foerageren. En het koevinkje, een zandoogje, die herkenbaar is aan de vlekjes op de vleugels. Hier op een rozemarijn in bloei. Je hoeft niet ver weg om te genieten en moois te zien.

Zienswijze aanleg drijvende vissteiger met loopbrug

Eind juli schreef het Natuurplatform Zwolle de gemeente over een plan met een aanzienlijke impact op de natuurlijke omgeving van de IJssel bij Harculo: een vissteiger bij de poel, 500 meter zuidelijk van het voormalige IJsselcentraletterrein.

“De locatie ligt binnen Natura 2000 Vogelrichtlijn gebied, de steiger zal naar verwachting extra druk op dit gebied – onder meer door aan en afrijden van spullen, meer gebruik door vissers - opleveren. En kan daardoor negatieve gevolgen hebben voor de vogelsoorten waarvoor dit gebied is aangewezen.

Een steiger betekent enige belemmering van de doorstroming in een winterbedgebied. We voorzien een risico dat dat op termijn extra druk legt op voortbestaan van de nabijge houtwal.

Komt hier een vissteiger?
Zicht vanaf de Fabrieksweg (Harculo)

Ook anderen actief!

In deze uiterwaard van Windesheim tot Harculo is Rijkswaterstaat inrichtingsmaatregelen aan het voorbereiden in het kader van de Kaderrichtlijn Water. Bij deze planvorming zal naar verwachting ook deze kolk betrokken worden. Het is ongewenst om vooruitlopend op deze planvorming en mogelijke herinrichting van de kolk al een vergunning voor een vissteiger te geven. Wij verwachten dat door de uitvoering van de inrichtingsmaatregelen van Rijkswaterstaat de natuurkwaliteit, die nu niet optimaal is, sterk zal verbeteren en dat de aanleg van een vissteiger daar niet in zal passen.”

Ontwerpbestemmingsplan Hessenpoort 3

Dit voorjaar besloot de gemeenteraad tot het ontwikkelen van extra kavels en het verruimen van de geluidzone voor bedrijventerrein Hessenpoort. In juli en augustus lagen ontwerpen ter inzage. Het Natuurplatform Zwolle heeft intussen een zienswijze ingediend bij de gemeenteraad.

In Hessenpoort 3 kunnen ontwikkelingen van 2.500 m2 tot 1 hectare terecht. De gemeente verwacht in de tweede helft van 2024 te starten met uitgifte van kavels.

Onderdeel van de ontwikkeling Hessenpoort 3 is de aanleg van een tweede verbinding. De kruisingen van de Mindenstraat met de

Bentheimstraat en de Holsteinstraat met de Bohemenstraat worden via een ‘ovatonde’ met elkaar verbonden tot 1 grote kruising.

Vergroenen bedrijventerreinen

Het Natuurplatform Zwolle (NPZ) wil vergroening van bedrijventerreinen als bouwsteen voor door de gemeente vastgestelde uitgangspunten als waterbuffering, bestrijden hittestress, en bevorderen biodiversiteit. Bedrijven zijn bereid om, zo mogelijk, uitvoering te geven aan vergroening. Bij bestaande bedrijventerreinen zal vergroening meer energie vragen, maar bij een nieuw bedrijventerrein, is het gewenst

om met de ondernemersvereniging te overleggen. Individuele bedrijven en ondernemersverenigingen hebben in diverse gesprekken positief gereageerd en hebben een groenbedrijf opdracht gegeven om vergroening uit te werken. Voor uitvoering is een provinciale bijdrage gevraagd.

Meer gemeentelijke inzet

Het NPZ mist in de toelichting op het bestemmingsplan het eigen gemeentelijk beleid voor biodiversiteit. Het NPZ vraagt verder onder meer:

- een bedrijvencontactambtenaar / omgevingsmanager voor Hessenpoort 3,
- overleggen met de ondernemersvereniging over vergroening, biodiversiteit, circulariteit en energiebesparing.

Voorzomerfeest

Zomer in de Nooterhof

Workshop kruidenboter maken

Groen detectivespel

Relaxen

Rijke oogst uit de moestuin

Jeugd circus Pavarini kwam filmopnames maken

Nieuwsoverzicht

Koereiger strijkt neer in de Aa-landen

Half april streek een koereiger neer op de weilanden van wijkboerderij de Eemhoeve. Het eilandje in de Dobbe-vijver was zijn tijdelijke verblijfplaats. Uit het hele land kwamen vogelliefhebbers naar de wijkboerderij. De Koereiger wordt sinds 1973 gemiddeld drie keer per jaar gespot in Nederland. "De laatste jaren wel iets vaker maar het blijft zeldzaam," zegt een vogelspotter.

Meer paardenbloemen onder eikenbomen

Door de vroege bloei is de paardenbloem een belangrijke voedingsbron voor vlinders, bijen en andere insecten en ook voor sluipwespen en zweefvliegen, natuurlijke bestrijders van de eikenprocessierups. Ook door het planten van bloembollen in de berm en het ophangen van door leerlingen van het Thomas a Kempis College gemaakte mezenkasten, wil de gemeente de beruchte rups bestrijden.

Monumentale meidoornhaag langs de IJssel

In de uiterwaarden langs de IJssel bij Harculo staat een oude meidoornhaag. Het is de enig overgeblevene langs de IJssel. Vroeger vormden heggen, het liefst met prikkelstruiken afscheidingen langs weilanden. Ook zijn het schuilplaatsen voor onder andere vogels en insecten. Sinds de uitvinding van prikkeldraad zijn veel heggen verdwenen. De heg stond in 1842 al ingetekend op landkaarten. Spijtig genoeg wordt de heg niet meer bijgehouden.

Oude leilinde gekapt

Aan de Fabrieksweg in Harculo is een dijkboerderij uit 1882 gesloopt. Voor de boerderij stond een zevenarmige leilinde. De boom voor de boerderij was in 1910 geplant. Voor de boom was geen kapvergunning aangevraagd. Helaas is met de sloop van de boerderij ook een monumentale boom in Zwolle verloren gegaan.

Herder Tjitse Terpstra Nederlands kampioen schapen drijven

Herder Tjitse Terpstra van de Zwolse schaapskudde is voor de derde keer Nederlands kampioen schapendrijven geworden in Boxmeer. Hij behaalde, met zijn tien jaar oude Border Collie Bet, de eerste plaats. Tjitse loopt samen met zijn honden in drie rondes door de wijken Aa-landen, Stadshagen en Holtenbroek. Hij heeft 252 schapen en 34 lammeren onder zijn hoede en de hulp van vijf honden. De begrazing door schapen is een duurzame manier van onderhoud.

Stekjeskast van Marjolijn

De stekjeskast van Marjolijn heet de Greenhouse en staat voor haar huis aan de

Radewijnsstraat in Zwolle. Liefhebbers van kamerplanten kunnen hun stekje of plantje ruilen voor een ander exemplaar.

Watervriendelijk bouwen

Bij het ontwerp van nieuwe huizen kan rekening worden gehouden met de aanleg van alternatieve watervoorzieningen. Voor het doorspoelen van het toilet en het sproeien van de tuin zou je ook regenwater of 'grijs' water kunnen gebruiken. Een alternatief leidingnet in bestaande huizen aanleggen is lastig en duur. Waterbesparing is nodig omdat de vraag naar drinkwater soms hoger is dan het aanbod. Ten opzichte van circa 1950 is de vraag naar drinkwater met 400 procent toegenomen, terwijl de bevolking in dezelfde periode maar met 70 procent is toegenomen. Bij duurzaam bouwen denken mensen vaak aan energie, isolatie, materiaalgebruik, maar niet vaak aan drinkwaterbesparing. Het is tijd dat daar verandering in komt.

Wilde bijen worden bedreigd

Voor veel Nederlanders is het moeilijk om een honingbij van een wilde bij te onderscheiden. Dat is jammer omdat het niet goed gaat met de wilde bijen in Nederland. Wilde bijen zijn cruciaal voor de voedselvoorziening en het algehele ecosysteem. Het gaat al lange tijd niet goed met de wilde bijen en hommels in Nederland. Van de 359 soorten wilde bijen is inmiddels 55% bijna of zelfs volledig uitgestorven. En die trend lijkt zich gestaag voort te zetten. Juist de wilde bijen en hommels die zelfstandig leven en dus niet verzorgd worden door imkers kunnen onze hulp het meest gebruiken Twee belangrijke manieren waarop je wilde bijen kunt ondersteunen, zijn door biologisch gekweekte zaden, bloembollen en planten te gebruiken en door nestelgelegenheden te creëren. De Bijenstichting riep voorafgaand aan Wereld Bijendag op vrijdag 20 mei iedereen op om de wilde bijen een steun in de rug te geven.

De Pierik wordt groener

Stichting Straatboer uit Zwolle is samen met Woningstichting SWZ een proef gestart in de Pierik. Buurtbewoners kregen een uitnodiging om hun tuin groener te maken. Hoe? Door tegels weg te halen en een groene border te maken in de voortuin. Bijzonder aan dit project is dat andere bewoners uit de wijk, bedrijven en organisaties planten hebben gedoneerd. Iedereen die stekjes of planten over heeft kan deze inleveren bij de Straatboer. SWZ en Stichting Straatboer evalueren de pilot na de zomer om het vergroenen mogelijk een vervolg te geven.

Japanse duizendknoop bij restafval

Jaarlijks wordt de Japanse duizendknoop

door de gemeente en de ROVA bestreden. De Zwolse aanpak bestaat voor het grootste deel uit het afgraven en verwijderen van de plant met wortel en al. In de jaren daarna worden de plekken herhaaldelijk geïnspecteerd door medewerkers van ROVA, die eventueel nieuw opkomende plantjes direct verwijderen. De plant staat niet alleen in de buitenruimte. Inwoners kunnen de plant ook in de tuin hebben staan. Wanneer Zwollenaren zelf een Japanse duizendknoop in de tuin hebben, is het advies van de gemeente om deze met wortel en al te verwijderen en bij het restafval te doen. Deze plant moet niet bij het groente-, fruit- en tuinafval (gft), want dan kan de plant zich weer via compost in de buitenruimte en tuinen.

De Japanse duizendknoop is een zogenaamde invasieve exoot. Dit betekent dat de plant van oorsprong niet in Nederland thuishoort en andere inheemse plantensoorten verdringt. Daardoor is de plant een bedreiging voor de biodiversiteit. De Japanse duizendknoop komt oorspronkelijk uit Oost-Azië en is naar Europa gehaald als tuinplant. Naast dat de plant een bedreiging is voor de biodiversiteit kan de plant, door de enorme groeikracht van de wortelstokken, grote schade veroorzaken aan bestratingen, wegen, riolering en zelfs funderingen van gebouwen.

Nieuwe klimaatburgemeester van Zwolle

Het ministerie zoekt ook voor Zwolle, een Klimaatburgemeester. Iemand die zich inzet om zijn of haar CO₂-uitstoot te verminderen. Dat kan met behulp van een grote maatregel zijn of iets kleins. Goedkoop of duur. Iemand die bijvoorbeeld veel energie bespaart, duurzamer reist of klimaat bewuster consumeert. Ben je een klimaatactie in de straat of wijk gestart met de burens? Ben jij onze Klimaatburgemeester uit gemeente Zwolle? Of ken je iemand? Geef die op via: [nkw2022.nl](https://www.nkw2022.nl)

Wordt de IJssel een probleemrivier?

Door uitslijting dalen de rivierbodems met enkele centimeters per jaar. Dit gebeurt in de Waal, de Maas en de IJssel. De rivierbodem van de Waal slijt sneller omdat het meeste Rijnwater via de Waal stroomt. Het water stroomt altijd naar het laagste punt. Doordat er minder water door de IJssel stroomt ontstaan er op drie verschillende fronten problemen. Er ontstaan problemen voor de beroepsvaart omdat de diepgang vermindert. Een lage stand van de IJssel leidt ook tot droogte in Twente en de Achterhoek, omdat de Twentekanalen minder water krijgen aangevoerd. De IJssel voedt het Twentekaal en het kanaal van Zutphen naar Enschede. En derde probleem van minder water in de IJssel is – als het lang aanhoudt – dat de drinkwatervoorziening van Noord Holland in gevaar komt. De IJssel voedt het IJsselmeer

met vers water. Dat verse water is belangrijk voor de winning van drinkwater in Noord-Holland. Volgens het advies van rivierdeskundigen zijn grote zandopspuitingen in de toekomst nodig. Een andere mogelijkheid zou

kunnen zijn in de zomer alleen pleziervaart op de IJssel toe te staan.

Zwolle stelt bomenadviescommissie aan
Om discussies over voorgenomen bomen-

kap of juist behoud van gemeentelijk groen in de toekomst fatsoenlijk af te kunnen ronden, gaat de gemeente Zwolle een externe bomenadviescommissie instellen.

Dijkversterking langs de Vecht

NPZ wil meer biodiversiteit in de plannen

Drents Overijsselse Delta heeft inwoners en andere belangstellenden bijgepraat over kansrijke oplossingen die het waterschap gaat onderzoeken om Dalfsen en Zwolle te beschermen tegen overstromingen.

Het waterschap werkt het komende jaar drie kansrijke oplossingen verder uit:

- versterking op of in de dijk
- versterking aan de landzijde van de dijk of
- versterking aan de rivierzijde van de dijk, en een nevengeul bij Vechterweerd.

Planning

Ook onderzoekt het waterschap andere initiatieven om aan de dijkversterking te verbinden, zoals extra beleefplekken bij de dijk of het behouden van biodiversiteit. Rond de zomer van 2023 is bekend welke oplossing de voorkeur heeft en wordt een besluit genomen. Uit recent onderzoek - waaronder onderzoek naar hoe sterk de grasmat op de Vechtdijken is - blijkt dat tussen Dalfsen en Zwolle aan de landzijde van de Vechtdijken

minder dijkversterking nodig is. Ook is van Dalfsen tot de A28 maar op enkele plaatsen dijkverhoging nodig. Van de A28 tot waar de Vecht het Zwartewater in stroomt, is een flinke dijkversterking nodig. Bij storm wordt water van het IJsselmeer richting Zwolle gedrukt. Dit zorgt voor hogere waterstanden, waardoor de dijk vanaf de A28 tot de monding met het Zwartewater naar verwachting enkele centimeters tot een meter opgehoogd wordt. Op een enkele locatie is dit nog hoger.

Inspraak

Het onderzoeksplan voor het komende jaar staat in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau. Deze notitie lag in juni en juli ter inzage. Het Natuurplatform Zwolle (NPZ) heeft samen met Groenplatform Overijsselse Vecht een zienswijze geschreven. In november 2021 wees het NPZ het waterschapsbestuur al op het ontbreken van biodiversiteitsherstel in de dijkversterkingsplannen. Terwijl het waterschap met ondertekening van het Deltaplan Biodiver-

siteitsherstel begin 2021 al had aangegeven zich bij projecten in te spannen om de biodiversiteit waar mogelijk te vergroten. In maart 2022 volgden toezeggingen van het waterschap. De notitie Reikwijdte en Detailniveau Veilige Vecht geeft volgens het NPZ onvoldoende invulling aan die toezeggingen. Het onderzoek is alleen gericht op behoud van wat er is. Juist op de Vechtdijken zou het onderzoek moeten worden op het benutten van kansen voor het vergroten van de biodiversiteit.

Meer mogelijk

Op de Vechtdijken groeien nu erg weinig Rode Lijst-soorten als steenanjer, grote tijm en andere stroomdalplanten. Die hebben er in het verleden wel gestaan. Daarom vraagt het NPZ te onderzoeken of de huidige leeflaag geschikt is of geschikt kan worden gemaakt voor herbestemming van stroomdalvegetaties. Behalve voor de flora zijn de dijken belangrijk voor veel soorten insecten. Onderzoek heeft aangetoond dat er een belangrijke relatie bestaat tussen de beschermde kievitsbloem en de zanddijken. In de zanddijken nestelen graafbijen en wespen die zorgen voor bestuiving van de kievitsbloemen.

Natuurknutsel : gelukssteentjes

Tekst: Carin van de Ploeg

Nodig:

- een paar mooie gladde stenen.
Zoek ze buiten in de natuur.
- paintmarkers of andere watervaste stiften
- evt. een spuitbus of potje blanke lak

Maak met potlood een tekening op de stenen en kleur ze in met de paintmarkers/ watervaste stiften. Laat goed drogen (8 u.) en behandel de stenen eventueel met blanke lak. Laat weer goed drogen. Je hebt nu prachtige versierde stenen, die je iemand cadeau kunt doen of die je op een plek kunt leggen, waar iemand anders ze kan vinden. Veel knutselplezier.

Zwolle vergroent met hulp van Oranjefonds

Op dinsdag 21 juni heeft de Groene Loper Zwolle aan 15 projecten via een inloopbijeenkomst ondersteuning geboden bij het

indienen van een subsidieaanvraag voor Burendag, bij het Oranjefonds. Initiatieven vullen ook vaak zelf de aanvraag in waarbij ze wel advies per mail of telefoon vragen. Er zijn 74 groene aanvragen gedaan. De bijbehorende actie voor biologische plantenpakketten leverde 115 aanvragen voor in totaal 206 pakketten op. Burendag

is op 24 september 2022.

Info: groeneloperzwolle.nl/

De R-ladder

Tekst: Loes la Faille

Van 30 mei t/m 5 juni was de Week zonder Afval. Heb je meegedaan? Bijvoorbeeld aan de Zero Wastewandeltour Zwolle? Of stickers van de ROVA geplakt op je restafval om voor een waardebon in aanmerking te komen? Mooie initiatieven. Maar om 1 week per jaar je afval te reduceren zet niet veel zoden aan de dijk. Hoe kun je het hele jaar minder weggooien of verbruiken? Minder afval heeft alles te maken met een circulaire economie. Het is de bedoeling dat Nederland in 2050 helemaal circulair moet zijn. Producten moeten zo lang mogelijk meegaan. Was dit pak hem beet tot 1950 niet de gewoonste zaak van de wereld? Wie heeft er niet een beeld bij de robuuste eiken meubels van onze ouders en grootouders? Deze waren zo goed als onverwoestbaar. Kleding werd vermaakt en hersteld. Schoenen werden verzoold bij de schoenmaker. Na de oorlog ontstaat het lineaire economische weggooimodel. Na de magere jaren

kon er weer in overvloed gekocht worden. Tweedehands was een teken van armoede. Pas als je het nieuwste van het nieuwste had, telde je mee.

Afval verminderen is inmiddels een serieus onderwerp. Er is zelfs een model voor ontwikkeld hoe dat het beste kan. De zogenaamde R-ladder. In het kort houdt deze in van boven naar beneden: Reduce oftewel verminder. Daarna komt reuse, gebruik iets opnieuw en op de laatste plaats recycle. Wat zou je kunnen doen om de afvalberg en grondstoffenverbruik te verminderen? Ten eerste en dat lijkt misschien flauw, maar koop iets niet. Heb je het echt nodig? Wordt je echt blijer van iets nieuws?

Als je toch spullen koopt, bijvoorbeeld in de supermarkt, koop dan producten met zo min mogelijk verpakking. Er zijn veel producten met een dubbele of veel te grote verpakking. Soms past de dubbele hoeveelheid van het product in een verpakking. Een opvouwbaar tasje in je jaszak, rugtas of handtas voorkomt dat je nieuwe tassen in de supermarkt moet kopen als je onverwachts boodschappen doet. Koop spullen van goede kwaliteit. Houten

meubels in plaats van die van spaanplaat. Houten meubels gaan langer mee en zijn op te knappen. Koop kleding van goede kwaliteit. Welke kleding past bij jou? Wat zijn je lievelingskleuren? Ontwikkel een eigen stijl in plaats van de mode-iconen te volgen.

Bedenk dat het niet om een handjevol mensen gaat die een perfect 'groen' leven leiden. Uiteindelijk maken miljoenen mensen die hun steentje bijdragen op milieugebied het verschil.

Het begint met een gezonde bodem

Tekst: Loes la Faille

Een gezonde (moes)tuin begint met een gezonde bodem. De bodem is het levendigste deel van je tuin en de basis voor al het leven in je tuin. Logisch omdat de wortels van planten en bomen voedingsstoffen uit de bodem halen.

Wat maakt een bodem een gezonde bodem? Een gezonde bodem zou je met een beetje fantasie kunnen vergelijken met een oerwoud. Ondergronds zitten schimmeldraden die zich als tentakels uitstrekken. Tussen die schimmeldraden leven talloze microben en bacteriën. Tussen de wortels van de bomen en de planten wriemelen ook allerlei diertjes zoals aaltjes, springstaarten en wormen.

Wormen zijn misschien de belangrijkste dieren op aarde. Darwin heeft wel 40 jaar onderzoek naar wormen gedaan. Hij schreef het wormenboek kort voor zijn dood. Het viel Darwin op dat regenwormen de aarde in de tuin omwoelen. Hij vroeg zich af of het gegraaf van wormen grote bouwwerken zou kunnen ondermijnen. Naast de megalieten van Stonehenge groef hij gaten. Daarin zag hij dat de stenen door eeuwenlange activiteit van de wormen steeds meer in de grond zijn gezakt.

Ook ontdekte hij dat wormen doof zijn. Wor-

men in potten reageerden niet op zijn geschreeuw. Als de potten tegen de poten van een bespeelde piano stonden, verdwenen de wormen in hun gangetjes. Hij merkte zo dat wormen op trillingen reageren. Wormen zijn van levensbelang voor planten. Ze breken organisch materiaal af in voedingsstoffen en ze zorgen voor de doorlaatbaarheid van de bodem. Planten kunnen dan makkelijker wortelen en overtollig water wordt beter afgevoerd.

In september wordt het negende buurtwormenhotel in Zwolle geplaatst bij de kinderboerderij in park de Wezenlanden. Een wormenhotel is een bak waar gft afval in wordt gegooid. Wormen zetten dit afval om in waardevolle bodemverbeteraar, het zwarte goud. Jaarlijks worden er drie of vier plekken uitgezocht in Zwolle om een wormenhotel te realiseren. De ontwerper en maker van de laatste wormenhôtels is Rowin Snijder van Le Compostier. Bij de gemeente kun je ondersteuning voor een wormenhotel aanvragen op [Zwolle – Wormenhotel.nl](https://www.zwolle.nl/wormenhotel) Daar staan de voorwaarden.

Het bodemleven in je tuin kun je stimuleren door niet te spitten. Spitten vernietigt het bodemleven. Verder is het goed om organisch materiaal te laten liggen. Hark niet al het afgefallen blad en plantenresten weg. Help de ondergrondse veestapel door compost en koffiedik in je tuin te strooien. Na een half jaar tot een jaar kun je de eerste verbetering van je grond verwachten.

Het 3-30-300 principe

Tekst: Loes la Faille

Het 3-30-300 principe is een vuistregel voor stedelijk groen. In de gemeenteraad van Zwolle is onlangs een motie aangenomen, dat elke nieuwe wijk in Zwolle voortaan aan dit principe moet voldoen. Vanuit ieder huis moet er zicht zijn op minstens 3 bomen. In elke wijk moet een bladerdak van tenminste 30 procent zijn. Verder moet er hooguit 300 meter vanaf ieder huis een park of een plantsoen met bomen te vinden zijn. De bomennorm zal meegenomen worden in het maken van nieuw groenbeleid voor Zwolse wijken.

Recent onderzoek heeft uitgewezen dat als je vanuit je huis zicht hebt op minimaal 3 behoorlijke bomen, dit een positief effect heeft op je mentale gezondheid. Door de recente coronapandemie, waarbij mensen aan huis en buurt gebonden waren is dit belang nog eens onderstreept.

In iedere buurt zou 30 procent bladerdek moeten zijn. Dit bladerdek heeft een verkoelend effect op de omgeving en vermindert hittestress. Ook zo'n dek heeft positieve gevolgen voor het welzijn en de gezondheid van de Zwollenaren. Groen in de buurt vermindert luchtver-

vuiling en lawaai. Een groene ruimte op minimaal 300 meter van je huis nodigt je uit om in beweging te komen en andere mensen te ontmoeten.

In Zwolle zet Stichting Zwolle Groenstad zich in voor de bomen en ander groen in Zwolle. Er is aandacht voor verbindingen met het stedelijk groen met het buitengebied. Dit zijn de zogenaamde 'groene vingers'. Langs deze 'groene vingers' vinden planten en dieren hun weg naar de binnenstad. Op deze manier kan de diversiteit van verschillende soorten in stad blijven. Via Zwolle Groenstad kun je een herinneringsboom planten. Je kunt ook onder leiding van Ben Dijsselhof een stadswandeling maken en zien hoe bebouwing en groen met elkaar verweven zijn.

Elke boom telt. Al lijkt het planten van één boom slechts een druppel op een gloeiende plaat in de strijd tegen klimaatverandering. Eén boom heeft al invloed op de weersgesteldheid bij je thuis. In de winter hoeft je minder autoruiten te krabben als je auto onder een boom staat. Het maakt verschil uit of je in de zomer in de schaduw van een boom zit of onder een parasol. Onder een boom is het koeler. Dit komt omdat een boom vocht verdampt. Net zoals bij mensen die door transpiratie afkoelen. We kunnen zelf ons steentje bijdragen de 3-30-300 regel in Zwolle te realiseren.

Recensie “Van Boven in het wild”

Tekst: Carin van de Ploeg

Wie van koken houdt, heeft ongetwijfeld van Yvette van Boven gehoord, één van haar kookfilmpjes gezien of één van haar vorige boeken gelezen. Maar Yvette is ook een natuurmens en heeft nu een prachtig wildplukboek gemaakt.

Een herbarium, eetbare-plantengids en

receptenboek in één. Een lijvig boek met prachtige foto's gemaakt door haar man Oof Verschuren met meer dan honderd makkelijke, bijna allemaal vegetarische (basis)recepten, waar je zelf zeker mee uit de voeten kunt en kunt variëren.

Na het voorwoord waarin Yvette zelf uitlegt waarom dit boek er moest komen, hoe men het boek gebruikt, wat de regels van het wildplukken zijn en wat men meeneemt op 'jacht', is het boek verdeeld in twee delen: deel 1: het herbarium, waarin 47 planten besproken worden en deel 2, waarin de recepten uitgelegd worden.

In deel 1 wordt duidelijk uitgelegd welke planten eetbaar zijn, hoe ze te herkennen met goede foto's en welke delen van de plant bruikbaar zijn. Naast eigenschappen en vindplaats en welke maanden de plant op zijn best is, staat er ook een waarschuwing omdat sommige planten giftig kunnen zijn en op andere (wel eetbare) planten lijken. Het blijft dus oppassen geblazen. Ook legt Yvette uit hoe je zelf een herbarium kunt aanleggen.

Deel 2 begint met informatie over het koken

en verwerken van de producten. Daarna volgen de recepten, ingedeeld onder hartige taarten, pizza, focaccia en brood, pasta's, granen en rijst, soep en stoef, salade en groenten, vis, dranken, zoet en tot slot recepten om producten langer te bewaren zoals bloemen drogen, ingemaakte magnoliaknoppen en paardenbloemhoning. Fijn is het register op inhoud en het leeslint. Kortom: een heerlijk boek in alle betekenissen van het woord.

Naast dit grote wildplukboek is er ook een klein zakboek. Dit is een eenvoudige versie van het gerecenseerde boek, bevat geen recepten en is makkelijk mee te nemen. Het is een hardcover.

Tekst en recepten Yvette van Boven, Fotografie Oof Verschuren, 400 pagina's, uitgeverij Nijgh en van Ditmar: singeluitgeverijen.nl ISBN 9789038811284, € 34,99.

Het zakboek heeft 160 pagina's, ISBN 9789038811291, € 18,50.

Recensie “Vogelaars (nooit) uitgevogeld”

Tekst: Carin van de Ploeg

Wanneer ben je een ‘vogelaar’? Dat is een vraag die mij al lang bezig houdt, omdat ik mezelf niet ‘een echte vogelaar’ vindt. Dus toen ik hoorde van het boek “Vogelaars (nooit) uitgevogeld” van Debby Doodeman, wist ik: dat wil ik lezen en recenseren! Debby Doodeman is een vrouw die van vogels kijken houdt en het dus niet raar vindt om afgeleid te worden als je met iets bezig bent, zodat je je computer even de computer laat zijn of de afwas even laat staan, om met je verrekijker naar buiten te lopen om naar die overvliegende scholekster of die mauwende buizerd te gaan kijken. Omdat ze zich afvroeg óf dat nu raar was, ging ze haar vragen over het ‘vogelen’ in het algemeen en het fenomeen ‘vogelaar’ in het bijzonder in kaart brengen. Daar ontstond het boek uit. Ze definieerde vogelaars als ‘mensen die uit liefde zich met in het wildlevende vogels bezighouden’. Ze voerde 421 dagen onderzoek, voerde 1174 vraaggesprekken, kreeg 1004 vragenlijsten retour en maakte een boek van 18 hoofdstukken, waarin ze op levendige wijze haar interviews uitwerkte zodat je als lezer inzicht krijgt in het leven van de Nederlandse vogelaar en misschien wel geïnspireerd

raakt om iets met vogels te gaan doen of je in het leven van vogels te gaan verdiepen. Naast de interviews (van iedere geïnterviewde staat er een fotootje in het boek) staan er tal van grafieken en analyses (door Martin Poot) in die duidelijk maken hoe de verdeling tussen man en vrouw is, wat de invloed is van vogelwerkgroepen, wat voorkeurslocaties zijn, wat je als materiaal nodig hebt, hoe je waarnemingen kunt delen, waaróm mensen gaan vogelen, wat vogeltrek is, wat favoriete vogels zijn, vogels als tatoeage, vogels in musea en kunst, wat je met vogelgeluiden kunt en wat de impact van corona op de vogelaars is geweest (want het boek kwam in 2021 uit). Het is een uniek soort boek geworden, waarin ook voor de (nog)nietvogelaar heel veel bruikbare tips in staan. Daarnaast is het gewoon een heel leesbaar en leuk en onderhoudend boek met veel vogel en natuurweetjes, zoals: een moleculair ecooloog is geen echte veldbioloog, maar kan veel over vogel DNA te weten komen door bloed en poep. Dat vrouwen gemiddeld 10 jaar later starten dan mannen met vogels kijken. Dat er ook mensen zijn die zich alleen met vogels in musea bezig houden. Dat er hardcore determinatie freaks zijn en sinds een paar jaar de ‘twitchers’. Evenals de bijzondere, maar

uiterst nuttige (zee)trektellers. ‘Vogelen’ is dus een breed begrip en kun je het hele jaar rond doen. Of je er nu half Nederland voor doorkruist om nét die ene vogel van je lijstje te strepen, of gewoon je kijker meeneemt op de dagelijkse wandeling door het park. Er valt zoveel te zien in de natuur. Debby Doodeman is oprichter van Fogol. Fogol organiseert excursies en evenementen die met vogels te maken hebben. **fogol.nl** Tekst Debby Doodeman, analyses en grafieken Martin Poot, 216 pagina’s, uitgeverij KNNV: www.knnvuitgeverij.nl, ISBN 9789050116749, € 22,50.

Natuuractiviteiten

Woensdag 21 september 2022 20.00 u
Nooterhof, Goertjesweg 3, Zwolle.

Lezing: “In het voetspoor van ecooloog Prof. Dr. Chris van Leeuwen, Biodiversiteit in het licht van zijn Relatietheorie, die hij samen met Prof. Dr. Victor Westhoff ontwikkelde” door Henk-Jan van der Veen. Organisatie: KNNV Zwolle

De stikstofcrisis, overlast van eikenprocessierups, bosbranden in Australië maar ook de achteruitgang van vlinders en veel andere insecten in de tuin. Alles wijst op afname van de biodiversiteit. Maar hoe is die neergang te verklaren? Boswachter Henk-Jan van der Veen vertelt hier uitgebreid over.

Tijdens deze lezing gaat Van der Veen in op het begrip biodiversiteit. Wat houdt dit in, hoe werkt het en welke processen en factoren zorgen voor een afname, dan wel toename van biodiversiteit? En wat is de rol van de mens hierin?
Info: nooterhof.nl en [zwolle.knnv.nl/](http:// zwolle.knnv.nl/)

Zondag 25 september 2022 10.00 – 12.00 u
De Vreugdehoeve, Zalkerveerweg 20, Zwolle

De Vreugderijkerwaard is een prachtig rivierlandschap vol bijzondere planten en vogels. Hoe is dit bijzondere landschap ontstaan en wat is de rol van de mens hierin geweest? Ga mee op reis door de tijd en laat je verwonderen door de verhalen en historische kenmerken die je vandaag de dag nog steeds kunt zien!
Info: natuurmonumenten.nl

Vrijdag 30 september 2022 om 09:00 u
Landschap Overijssel
Locatie: Poppenallee 39, 7722 KW Dalfsen

Cursus: Het ontstaan van het landschap
Tijdens deze cursus wordt je duidelijk hoe het landschap zich in de loop der jaren heeft gevormd. We leggen je uit waarom het landschap in Overijssel er zo divers uitziet. Terwijl je luistert, teken je op een topografische kaart mee en zie je Overijssel zoals je dat nu kent, op papier ontstaan. Met deze workshop krijg je meer inzicht in de oorsprong van het mooie en iconische landschap dat Overijssel kent. Deze cursus bestaat uit drie verschillende bijeenkomsten van 9.00 uur tot 13.00 uur.
Info: landschapoverijssel.nl

Vrijdag 7 oktober 2022 12.00 – 16.00 u
Stadkamer Centrum

Wat doe je met een broodrooster die het niet meer doet? Met een fiets waarvan het wiel aanloopt? Of met een trui waar motengaatjes in zitten? Weggooien? Mooi niet! Stadkamer Centrum organiseert op elke eerste vrijdag van de maand een Repair Café. Dan staan vrijwillige reparateurs klaar om te helpen bij alle mogelijke reparaties. Neem je kapotte spullen mee en kijk wat nog de moeite waard is om te repareren. Broodroosters, lampjes, föhns, kleding, fietsen, speelgoed, servies. Alles wat het niet meer doet, is welkom en maakt kans op een geslaagde reparatie. De reparateurs weten bijna altijd raad!
Info: stadkamer.nl Alle repair cafés in Zwolle vind je op repaircafe.org

Zondag 9 oktober 2022 14.00 u
IVN Zwolle
Locatie: het Engelse Werk

Kabouterbos
Voor kinderen van 4 t/m 8 jaar.
Info: ivn.nl/afdeling/zwolle